

JASIENIEC SOLECKI - HISTORIA

Jasieniec powstał na początku XVI wieku, za panowania Zygmunta II Augusta. Założycielami wsi byli Tymieńscy herbu Nałęcz, właściciele Tymienicy i Odechowa. Centrum wsi znajdowało się w miejscu obecnego usytuowania zabudowań plebanii. Tu wybudowano drewniany pałac i kaplicę. Prawdopodobnie już wtedy zaplanowano i wstępnie urządzono park przypałacowy, wykorzystując liściasty drzewostan rosnący wzdłuż rzeczki Ranachowianki. Niski poziom wód gruntowych w rejonie parku wykorzystano z czasem na założenie stawów rybnych.

Okolo 1564 r. nastąpił podział Jasiénca pomiędzy synów Rafała Tymieńskiego – Krzysztofa i Jarosza a ich piętnastoletnią siostrą Katarzyną, którą poślubił Mikołaj, syn Piotra z Sycyny. Od 1630 Jasieniec należał do Jana Kochanowskiego z Baryczy – chorążego koronnego, który ufundował późnorenansową kaplicę przy kościele farnym św. Jana Chrzciciela w Radomiu. W 1676 nowym właścicielem został Marcin Chomętowski,

prawnik Andrzeja Kochanowskiego z Baryczy. Waleczny udział w kampaniach wojennych Jana III Sobieskiego otworzył mu drogę do godności wojewody mazowieckiego. Stanisław Chomętowski, jedyny syn Marcina, po śmierci ojca przejął zarówno rodzinne posiadłości ziemskie jak i urząd wojewody. Był także starostą radomskim i zwoleńskim. Po wybuchu wojny szwedzkiej został powołany na rotmistrza pospolitego ruszenia. Walczył mężnie zadając Szwedom duże straty. Ofiarował paulinom w Częstochowie 10 zdobycznych armat dla wzmocnienia obrony klasztoru. W roku 1725 otrzymał buławę hetmana polnego koronnego. W Jasiéncu wybudował duży drewniany pałac, który w rzucie poziomym miał kształt litery H. Pałac spłonął w 1866 roku.

Pod koniec XVIII w. Jasieniec przeszedł z nadania króla w posiadanie Ignacego Przebendowskiego, starosty soleckiego, który jako poczmistrz generalny zreformował pocztę polską. Odbudował po zniszczeniach „szwedzkiego potopu” zamek w Solcu n/Wisłą.

Kolejnym właścicielem został Tadeusz Matuszewicz, który Jasieniec otrzymał w posagu ślubnym wniesionym przez córkę Przebendowskiego Mariannę. Był posłem na sejm 4-letni, współtwórcą Konstytucji 3 Maja, ministrem skarbu Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego. Po zerwaniu z polityką, zamieszkał na stałe w Jasięcu. Zajął się działalnością literacką, tłumaczył dzieła antycznych autorów. Po śmierci żony wybudował w 1800 r. piękny pomnik, w kształcie cenotafu - pustego grobu. Był także fundatorem murowanej kaplicy w stylu rotundowym, której budowę dokończył po jego śmierci syn, hrabia Adam, dyplomata Królestwa Polskiego. Kaplica ta stała się załącznikiem obecnego kościoła parafialnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP. W 1838 Jasieniec odkupił rząd KP i przekazał jako donację gen. Piotrowi Szabelskiemu, carskiemu generałowi. Pod koniec XIX w. wieś przejął jego syn Iwan. W 1866 r. spłonął pałac wybudowany przez S. Chomętowskiego. Nowy pałac w stylu dworku, który przetrwał do czasów współczesnych, wybudowano na wschodnich obrzeżach parku. Iwan, początkowo wrogo ustosunkowany do miejscowego środowiska, z czasem stał się współorganizatorem pozytywnych zmian w życiu Zwolenia, gdzie zamieszkał. Wystarał się m.in. o zalegalizowanie Straży Ogniowej i wybrany został na pierwszego prezesa. Jasieniec opuścił po wybuchu I wojny światowej. Po uwłaszczeniu chłopów w 1864 oraz przeprowadzonej w latach 1920 i 1925 reformie rolnej, resztę ziemi folwarku Jasieniec rozparcelowano po zakończeniu II wojny światowej.

Pod potocznie używaną nazwą Jasieniec Solecki istnieje 5 wsi: Jasieniec Stary, Północny, Południowy, Kolonia oraz Jasieniec Krzaczki. Aktualnie wieś zamieszkuje około 670 mieszkańców. Ogólny areał ziemi wynosi 1372 hektarów. Dla porównania, w roku 1827 było 78 domów i 569 mieszkańców. W roku 1882 po uwłaszczeniu chłopów domów było 98 i 764 mieszkańców gospodarujących na 1616 morgach ziemi, do dworu należało 1347 mórg.

ZABYTKI

Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP

W latach 1930 -1939 do kaplicy Matuszewiczów dobudowano, według projektu Zygmunta Gawlika z Krakowa, trzy nawy z czerwonej cegły na planie krzyża greckiego. Budowę i wyposażenie kościoła zakończono w 1963 r. W ołtarzu głównym znajduje się kopia obrazu Niepokalanego Poczęcia NMP znanego hiszpańskiego malarza epoki baroku B. E. Murilla, wykonana w 1899 przez Zygmunta Becka. W 1957 r. kościół wpisano do rejestru zabytków. Parafia w Jasięcu została erygowana w 1921 roku.

Park przypałacowy

założony w XVI w. przez pierwszych właścicieli Jasieńca - Tymiskich, rozbudowany przez Chomętowskich, ukształtowany w XIX w. przez Matuszewiczów. Na 11-hektarowej powierzchni występuje 26 gatunków drzew i krzewów. Zachowały się aleja grabowa i lipowa. Do XX w. dotrwały fragmenty starego drzewostanu pod którego cieniem, jak głosi historyczny przekaz, odpoczywali bohaterscy obrońcy Wiednia (XVII w.). Po dawnych siedmiu stawach rybnych zostały tylko terenowe zagłębienia. Park wpisany do rejestru zabytków. Wymaga inwentaryzacji i uporządkowania.

Pomnik cenotaf

-inaczej pusty grób, postawiony w 1800 r. przez Tadeusza Matuszewicza ku czci zmarłej w wieku 34 lat żony Marianny, pochowanej w kościele oo. franciszkanów w Solu n/W. Usytuowany na wzniesieniu okolonym wodą w południowej części parku za kościołem. Na tablicach pomnika znajdują się liryczne napisy o spełnionej miłości, przywiązaniu i bólu po stracie ukochanej osoby. Pomnik został odrestaurowany w 2011 r. z funduszy europejskich i wpisany

do rejestru zabytków. Efektowny kształt pomnika, finezyjne zdobienia i idealne proporcje nasuwają przypuszczenie, że jego projektantem był artysta o wyrafinowanym smaku, zapewne Christian Piotr Aigner, twórca wielu zabytkowych budowli w Puławach, znakomity architekt na dworze Czartoryskich z którymi Matuszewiczowie byli skoligaceni.

ZDRÓJ CZYSTY I CICHY, CO CHŁODEM RZEŹWI
POWIETRZE, CO NIE RWIE BRZEGÓW , ALE ICH ZIELONOŚĆ ŻYWI
CO GO MRÓZ NIE SKRZEPI, UPAŁ NIE WYSUSZY, WICHER NIE
ŁATWO WZBURZY, CO SZUMEM NIE OSTRZEGA O SOBIE, ALE PRZY
KTÓRYM PRZECHODZIEN ZASTANOWI SIĘ Z OCHOTA
I CHWIL UPŁYWAJĄCYCH LICZYĆ ZAPOMNI, ZDRÓJ TAKI BYĆ
MOŻE NIEIAKIM IEY CHARAKTERU OBRAZEM

IEY CZUŁEMU PRZYWIĄZANIU ŁAGODNEY CNOCIE
NIEZMIENNEY SŁODYCZY WINIENEM ŻEM SKOSZTOWAŁ
ROZKOSZY NAJCZYSTSZEY KTÓRĄ ŚCISŁY TYLKO ZGODNYCH
SERC ZWIĄZEK DAIE UCZUĆ IEY WINIENEM ŻE
O SZCZĘŚCIU IAKIE ZNALEŚĆ SIĘ MOŻE NA ZIEMI
Z DOŚWIADCZENIA SĄDZIC MOGĘ, I LUBO W CIĄGU
ŻYCIA MOIEGO NIE IEDNĄ DROGĄ STRATĘ OPLAKAĆ NIE
IEDNO SROGIE NIESZCZĘSCIE WYTRZYMAĆ MI PRZYSZŁO
IEY DOPIERO UTRATA DAŁA POZNAĆ DUSZY MOIEY CAŁĄ
OSTROŚĆ BOLEŚCI, CAŁĄ GORYCZ SMUTKU I CAŁĄ TRUDNOŚĆ
ZNOŠZENIA PODOBNEGO CIOSU CIERPLIWOŚCIĄ I MĘSTWEM

Pałac Szabelskiego

Po spaleniu się pałacu Chomętowskich na wschodnich obrzeżach parku wybudowano obiekt w stylu dworowym, nazywany pałacem bardziej z przyzwyczajenia niż dla jego walorów architektonicznych. Mocno zdewastowany, obecnie znajdują się w rękach prywatnych. Z dawnych budowli dworskich do czasów współczesnych przetrwał także pochodzące z XIX w. spichlerz w stanie ruiny oraz fundamenty po dawnych czworakach i cegielni.

Pomniki przyrody

W Jasieńcu Starym, przy drodze prowadzącej do Baryczy znajdują się dwie kilkusetletnie lipy drobnolistne, oznakowane jako pomniki przyrody, których obwód pnia przy ziemi wynosi 6,5 i 8,5 m.

Miejsca pamięci. W parku, po lewej stronie kościoła znajduje się pomnik ku czci poległych i pomordowanych mieszkańców podczas II wojny światowej. Na cmentarzu parafialnym jest grób nieznanymi żołnierzami polskimi poległymi w rejonie Sycyny we wrześniu 1939 r. oraz grób żołnierzami radzieckimi poległymi w styczniu 1945 r. w Jasiońcu.

WBK